

Selostus n:o 41.

Maist, Unto Varjonen.

Työllisyys ja työttömyys sodasta rauhaan siirryttäessä.

Siirtyminen rauhantilasta sodankäyntiin merkitsee vallankumousta yhteiskunnallisen ja taloudellisen elämän alalla. Tuotanto on rakennettava ja ohjattava palvelemaan sotaa samalla kuin työntekijöitten suuret joukot siirtyvät entisiltä paikoiltaan välittömiin tai välillisiin sodan tehtäviin.

Sama valtava prosessi tapahtuu jälleen, vaikka päinvastaisessa mielessä, kun sota on päättynyt ja rauhan toimiin jälleen ryhdytään. Työntekijöitten, siis tavallisten kansalaisten, kannalta tämä viimeainnuttu siirtymiskausi useassa tapauksessa on vaikeampi kuin ensimmäinnuttu, kuten esim. kokemukset edellisen maailmansodan jälkeiseltä ajalta kouraantuntuvasti osoittavat.

Sodalle on tyypillistä, että vallitsee ankara *puute työvoimasta*, ihmisistä, jotka tavalla tai toisella voivat toimia sodankäynnin edistämiseksi. Rintama kahmaisee tietysti parhaan miespuolisen aineksen kaikkinielivään syliinsä. Nykyaikainen materiaalisota vaatii ennen kaikkea teollisuudelta suuria työponnistuksia. Lisäksi on tietysti jotenkin turvattava myös kansan yleinen toimeentulo, ainakin leipä ja lämpö. Syntyy ilman muuta työntekijävajaus, jota on pyrittävä täyttämään mm. vetämällä suoranaisten tuotannollisen toiminnan tehtäviin sellaisiakin henkilöitä, jotka normaaliaikoina ovat jääneet sen ulkopuolelle, kuten perhe-elämässä olleita naisia ja nuorisoa.

Sodan päättyminen merkitsee, että sotatarviketuotanto lakkaa ja tuotannollisen toiminnan ulkopuolella olleet, rintamamiehet, jälleen ilmestyvät työmarkkinoille. Syntyy *puute työtilaisuuksista*. Sotatarviketeollisuus on ohjattava palvelemaan rauhan tarkoituksia, jotta sen palveluksessa olleet jälleen saisivat työskentelymahdollisuuksia, ja tuotantoa on kauttaaltaan laajennettava, jotta työtilaisuuksia ilmenisi riittävästi myös rintamalta palaavien osalle.

Nämä tehtävät eivät ole käden käänteessä suoritettavissa, ja sen vuoksi onkin tarjolla vaara, että tällaisena vaihekautena syntyy laajaakin työttömyyttä. Ei sen vuoksi ole ihme, että miltei kaikissa sotaikäyvissä maissa nämä kysymykset ovat joutuneet vilkkaan keskustelun ja suunnittelujen kohteeksi. Mainitaksemme erään kuvaavan esimerkin, tunnutaan Yhdysvalloissa spekuloidavan kiihkeästi Euroopan sodan todennäköisestä päättymisajasta siinä mielessä, että sotatarviketuotanto voitaisiin lopettaa ajoissa ja tyydyttää rintamien jäljelläoleva

tarve kertyneistä varastoista. Siten saataisiin eräänlainen hengähdysaika talouselämän tasaannuttamiseksi ja työtilaisuuksien varaamiseksi asepalveluksesta vapautuville.

Työllisyyskysymys Suomessa.

Meidän maamme on joutunut tai ainakin joutuu samojen kysymysten eteen, vaikka olosuhteet tietysti antavat niille aivan erikoisleimansa.

On ensinnäkin muistettava näitä asioita käsitellessä, että me emme voi vapaasti järjestellä siirtymiskauden työllisyyskysymystä, niinkuin sen hoitamisen kannalta parasta olisi. Sota jatkuu yhä Pohjois-Suomessa, emmekä me voi mennä sen kestämisajasta ja sen vaatimista ponnistuksista mitään varmaa ennustelevaan. Mutta siitä huolimatta meidän on valmisteltava rauhan tilaan siirtymistä. Ilman muuta selvää on, ettei tämä ainakaan helpotusta tilanteeseen merkitse.

Ja vaikka me omalta osaltamme voisimme rauhaan siirtyäkin, niin suursota jatkuu yhä rajoittaen ulkomaiset kauppayhteytemme hyvin suppeiksi. Mitä tämä merkitsee tuotannolliselle elämälle, ei kaipaakaan pitempiä selityksiä, kun tietää, miten suuressa määrin me raaka-aineen osalta olemme ulkomaista riippuvaisia.

Suunniteltaessa sodan tehtävistä vapautuvan työvoiman sijoittamista on näin ollen huomio ennen kaikkea kiinnitettävä niihin aloihin, joilta kotimaisia raaka-aineita saadaan tai joilla ulkomaisten raaka-aineiden puute ei tuota voittamattomia vaikeuksia. Edelleen on muistettava, että sotakorvauksena Neuvostoliitolle meidän suoritettavaksemme määrättyt hankinnat vaikuttavat huomattavasti tuotannon suuntaan — millä tavalla, siitä ei tällä hetkellä vielä ole täsmällisiä tietoja.

Maataloudessa runsaasti työtä.

Viljelysalamme pientymisestä huolimatta maatalous on ala, joka jatkuvasti tulee tarvitsemaan lisätyövoimaa. Vaikka siirtymiskausi sattuukin vuodenajaksi, jolloin maataloustyöt normaalisti ovat suppeimmillaan, tarjoutuu siinä heti alkuun runsaasti työtilaisuuksia erilaisten perusparannustöiden suorituksessa. Työvoiman puutteen vuoksi on sota-aikana jäänyt tekemättä välttämättöminä pidettäviä töitä, joihin nyt voidaan ryhtyä. On laskettu, että rappiolle päässeän ojituksen uusimisella voitaisiin tuotannossa korvata vajuus, joka nyt on syntynyt alueluovutusten muodossa. On siis kysymys koko kansan toimeentulon kannaltakin mitä tärkeimmistä arvoista.

Maataloudessa ilmeneviä tehtäviä toisaalta ja toisaalta asutuskeskusten työ- ja huoltomahdollisuuksia ajatellessa on tänä syksynä työvelvollisuuslain sovellutuksen asteittain päättyessä havaittavissa se täysin nurinkurinen ilmiö, että maaltapakokuume jälleen leviää kulkutaudin tavoin. Voimassaolevien ja jatkuvasti voimassapidettävien määräysten mukaan tosin maalaiskunnasta asutuskeskukseen työhön siirtäminen on kielletty, ellei asianomaisen kunnan työvoimapäällikkö anna siihen lupaa. Viimemainittukaan ei ratkaisua voi tehdä itsenäisesti, vaan hänen on ensin kuultava väestökeskuksen työvoimapäällikön

mieltä. Näistä määräyksistä huolimatta asutuskeskuksiin siirtyvät joutuvat siten elämään jonkinlaisina sala-asukkaina, joiden on alituisen lymyiltävä viranomaisia. Tällaisen askeleen ottamista olisi asianomaisten syytä ajoissa vakavasti harkita, ellei kaupunkien elokuvateatterien tuottama houkutus ole niin suuri, että se heittää kaikki järkisyyt tienoheen.

Metsät odottavat hakkaajia.

Pitkällisen sodan vaikutuksesta polttoaineen käytössä on jouduttu elämään kädestä suuhun. Samoin puunjalostusteollisuuden raaka-ainevarastot ovat käyneet mitättömän pieniksi. Sekä lämpökysymyksen että tuotannon kannalta olisi metsänhakkuut saatava ripeään käyntiin. Metsätyömiesten paras aines on kuitenkin vielä armeijassa, ja sen kotiutuminen saattaa jäädä ehkä myöhäänkin, keskitalveen, jolloin töiden suoritus tietysti on hankalampaa.

Metsätyöt imevät ilmeisesti työntekijöitä enemmän kuin työvoimaa todellisuudessa on tarjolla. Lasketaan, että keskimäärin 200,000 miestä saisi ansiota metsätoissa talvella. Ehtivätkö asemiehet laajemmassa määrin metsätöihin tänä talvena, se on kysymys, johon ei vielä voida vastausta antaa. Mutta työt olisi joka tapauksessa saatava käyntiin, muuten edessä on kalsean kylmä talvi ja myös teollisuuden toiminnassa tapahtuu häiriöitä, jotka saattavat käydä kohtalokkaiksi.

Teollisuuden työtilanne.

Teollisuuden työskentelymahdollisuuksiin ja vastaavasti työtilaisuuksien järjestämiseen vaikuttaa siis ratkaisevasti, mitenkä metsätyöt sujuvat ja mitenkä toisaalta ilmenee mahdollisuuksia saada raaka-aineita ulkomailta. Ensimmäinen seikka on ainakin suureksi osaksi omassa vallassamme, toinen riippuu lähinnä siitä, mitenkä kauan suursota vielä jatkuu. Voimme kuitenkin valmistautua siihen, että teollisuuden ja siitä riippuvien ammattien alalla syntyy puutetta työtilaisuuksista. Näin voidaan katsoa olevan multei kaikkien „kaupunkiammattien” laita.

Sotateollisuuden palveluksessa on meilläkin ollut runsaasti naisia ja myös nuorisoa, joka ei ole vielä ehtinyt asevelvollisuusiikään. Osa näistä naisista palaa tietysti kodin piiriin miesten saavuttua asepalveluksesta, mutta osa joutuu etsimään uusia työpaikkoja. Lisäksi on huomattava, että melkoiset määrät naisia on sodan aikana joutunut toimimaan miesten paikoilla, joista he nyt useimmissa tapauksissa joutuvat luopumaan. Hyvin useiden on kuitenkin edelleenkin saatava ansiotyötä, ajateltakoonpa vain esim. sotalieskien asemaa. Ilmeistä onkin, että *naistyyttömyys* on vakava lähitulevaisuuden tosiasia, joka tulee olemaan vaikeasti hoidettavissa.

Mitä sitten tulee asepalveluksesta kotiutuvien, teollisuuden piiriin kuuluvien miesten työnsaantimahdollisuuksiin, ovat ne varsin vaihtelevat nimenomaan alan raaka-ainetilanteesta riippuen. Valtiovallan taholta on kehoitettu työnantajia käyttämään kaikki mahdollisuutensa

entisten työntekijöittensä entisille paikoilleen sijoittamiseksi, ja tähän kehoitukseen tunnutaan ennakkotiedoista päätellen suhtauduttavan kauttaaltaan myönteisesti. Työvoimaviranomaisten toimesta suoritetaan kotiutettavien, maa- ja metsätalouden piiriin kuulumattomien ase- ja työpalveluksessa olevien keskuudessa tiedustelu sen seikan selville saamiseksi, moniko mies joutuu kotiseudulleen palaamaan ilman varmaa tietoa työpaikasta.

Voidaan olla valmistuneita siihen, että läheskään kaikki palaajat eivät omatoimisesti eivätkä edes tehostetun työnvälityksen avulla pääse sijoittumaan ansiotyöhön. Julkisilta yhdyskunnilta, ennen kaikkea tietysti valtiolta, vaaditaan laajasuuntaisia ja ripeitä toimenpiteitä, jotta tilanteesta voitaisiin selvitä.

Työreservit.

Laajana työkenttänä esiintyy lähitulevaisuudessa asuntojen rakenus. Tämän toiminnan tarpeellisuus on jokaiselle itsestään selvä. Tosin tälläkin alalla esiintyy tarvike- ja raaka-ainevaikeuksia, mutta ne eivät liene ylivoimaisia, kun tyydytään määrättyihin rakennus- ja asuntotyyppeihin.

Valtiolla, kunnilla ja seurakunnilla on myös runsaasti yleisluontoisia töitä, jotka sotavuosina ovat jääneet suorittamatta etupäässä työvoiman puutteen vuoksi. Myös välirauhansopimuksen mukaiset rajajärjestelyt edellyttävät laajoja liikenneverkoston uusimisia. Näistä toista on laadittu suuri yleisohjelma, jota voidaan ryhtyä toteuttamaan tilanteen ja tarpeen edellyttämässä puitteissa.

Ammattikoulutuskysymys.

Armeijassa on ollut ja on edelleenkin suuret määrät nuoria miehiä, jotka eivät ennen asepalvelukseen ja sotaan joutumistaan olleet ennätäneet saada minkäänlaista ammattikoulutusta. Heistä on tullut eräänlaisia ammattisotilaita. Kun heidät kotiutetaan, on vaara tarjolla, että he etsiytyvät erilaisiin sekatoihin päästäkseen nopeasti ansaitsemaan — varsinkin, kun monet ovat jo hankkineet perheen sillä seurauksella, että jäävät elämäniäkseen vaille paremman taloudellisen aseman edellyttämää ammattitaitoa. Tämän välttämiseksi toimeenpannaan eri teollisuuslaitoksissa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa asemiehille tarjottuja kursseja edes jonkinlaisen pohjan saavuttamiseksi tässä suhteessa. Myös ammattikoulutuksen tarpeesta toimeenpannaan tiedustelu armeijassa.

Henkinen työ.

Vaikeasti hoidettava kysymys tulee ilmeisesti olemaan henkisen alan työttömyyden torjuminen. Sodanaikaisista laitoksista ja järjestöistä purkautuu runsaasti tämän alan työntekijöitä puhumattakaan siitä, että armeijan reserviupseerikunta suureksi osaksi tähän luokkaan kuuluvana ilmestyy markkinoille.

Väliaikaisilla toimenpiteillä, virastovaratöillä yms., voidaan tietysti ensi hätään paikattomiksi jäävien asemaa helpottaa. Mutta tulevaisuutta ajatellen lienee pääpaino asetettava koulutuksen ja ammatinvalinnan ohjauksen järjestämiselle sitä silmälläpitäen, että alan työntekijät pääsevät sijoittumaan yhteiskunnallisen ja ennen kaikkea tuotannollisen elämän palvelukseen paikoille, jotka todella tarvitsevat uusia voimia.

Työmarkkinakysymykset muodostavat varsinkin tällaisena siirtymäkautena monisäikeisen ja monivivahteisen kokonaisuuden. Vaikeudet ovat tietysti monet, mutta niitähän tämä aika on muutenkin täynnä.

Tässäkin on lähdettävä siitä, että vaikeudet ovat voittamista varten. Kansamme on selvinnyt mahdottomiltakin tuntuneista tehtävistä, ja sellaiselta työ- ja ansiomahdollisuuksien turvaaminen kaikille kansalaisille ei missään suhteessa näytä. Työstä sinänsä ei tässä maassa tule olemaan puutetta, on vain kysymys siitä, mitenkä kukin sodan tehtävistä rauhan palvelukseen palaaja saadaan joustavasti sijoitetuksi omalle paikalleen työkoncistossa.

W. 116